

Holberg: Peder Paars

Bogen

Ludvig Holberg: *Peder Paars – Et heroisk-comisk Poema*. Udgivet paa nye ved et Selskab. Med 16 Kobbertavler og 11 Vignetter af J. F. Clemens. 1772. 4°.

Dette eksemplar af Ludvig Holbergs debutværk *Peder Paars*, er blot et af adskillige værker i skolens bibliotek af digteren Ludvig Holberg – ikke sjældent i originaludgave. Det foreliggende eksemplar er dog ikke førsteudgaven, der udkom i 1719-20, men en udgave fra 1772. Alligevel handles det i dag antikvarisk til en pris af godt 7.500 kr. Af en indskrift på titelbladet ses, at skolens eksemplar oprindeligt har tilhørt C. A. Brauneiser, skolens rektor fra 1809 til 1848.

At dømme efter mængden af bøger og andre skrifter om *Peder Paars*, der i dag befinder sig på skolens bibliotek, har netop dette værk stort set altid været genstand for interesse på skolen. Slår man "Peder Paars" op på bibliotekets hjemmeside, ses otte titler på udgaver af eller afhandlinger om *Peder Paars*. Det gælder f.eks. afhandlingen på fransk fra 1926 af en af skolens tidligere lærere, dr. Magnus Favrholdt: *Un début poétique. Peder Paars. Poème héroïcomique de Ludvig Holberg*.

I al korthed handler digtet om, at Peder Paars – en naiv og blåøjet købmand fra Kalundborg – begiver sig ud på en færd med kurs mod Århus, hvor han skal møde sin kæreste Dorothea. Undervejs strander han på øen Anholt, hvor han bliver viklet ind i et utal af intriger. Efter mange genvordigheder lykkes det ham at slippe bort, men trængslernes tid er på ingen måde forbi...

Forfatteren

Peder Paars var Ludvig Holbergs (1684-1754) gennembrud som underholdningsforfatter. I 1717 var han blevet professor ved Københavns Universitet, men allerede to

år senere debuterede han med dette digt, som han nærmest havde skrevet som en slags venstre-håndsarbejde, men som alligevel blev udgivet i årene 1719-20.

Peder Paars blev begyndelsen på det, Holberg selv kaldte sin 'poetiske raptus', d.v.s. den periode på kun godt ti år, hvor en stor del af hans skønlitterære produktion så dagens lys – strækkende sig fra de fire *Skæmtedigte* til komedier som *Jeppé på Bjerget*, *Erasmus Montanus* og *Den politiske kandestøber*. Forud var gået et historisk oversigtsværk, *Introduction til de fornemste Europæiske Rigers Historie* (1711) og en omfattende håndbog *Natur- og Folkeretten* (1716).

Peder Paars viser centrale egenskaber af Holbergs sproglige og litterære talent, ikke mindst som satiriker. Handlingen er særdeles vidtløftig og går ud ad alle mulige tangenter, selv om vi stort set ingen vegne kommer. Der svælges i et utal af mere eller mindre platte vittigheder samt storladne referencer til klassiske forfattere, ikke mindst romeren Vergils *Æneiden* (en pendant til Homers *Illiade*), som Holberg med stor sandsynlighed må have læst allerede i latinskolen (og som også stod på pensumlisten for Haderslev Latinskoles disciple...). Sproget er ført i det såkaldte **aleksandrinske versmål**, hvor hver linje har et ganske bestemt antal stavelser og rimer parvis hele vejen igennem.

Baggrunden

Iflg. undertitlen er *Peder Paars* et "et heroisk-comisk poema", d.v.s. et digt eller en fortælling på vers, hvor der gøres tykt grin med "helten", Peder Paars.

Generelt hører *Peder Paars* dermed til indenfor den genre, der normalt betegnes som "satire", og hvor sigtet er at gøre grin med personer eller forhold, man af den ene eller anden grund føler trang til at kritisere. Satiren var på ingen måde af ny dato på Holbergs tid, men går tværtimod som en rød tråd hele vejen op gennem litteraturhistorien – tænk f.eks. på vore dages revyer og karikaturtegninger à la Muhammedtegninger.

Det, Holberg ville gøre grin med, var ikke mindst forhold i hans egen lilleverden på universitetet. Som professor gjorde han f.eks. tykt grin med de mængder af stort set ligegyldig lærdom, hvori mere eller mindre lærde og opblæste pedanter kunne hænge sig i timevis og i de mest tåbelige petiteser.

I bredere sammenhæng er *Peder Paars* også et komisk modbillede af det **det kendte danske hverdagsliv**, her på øen Anholt, der i al sin opstyltethed holdes op mod nogle af verdenslitteraturens store klassikere, f.eks. *Illiaden* og *Æneiden*. Den slags kan være farligt, og der gik ikke lang tid, før øens ejer, den magtfulde godsejer **Just Justesen**, prompte indgav klage til kongen for de fornærmende udtalelser, han mente at kunne se i digtet. Alligevel klarede Holberg frisag, først og fremmest fordi *Peder Paars* blev anerkendt som det, det var: Et digt.